

(Фонд стратешке културе, 10.11.2010)

„НАТО: реликт хладног рата, или инструмент за одржавање мира? Не, није реч о најави емисије једног од руских телевизијских канала – то је тема конференције о безбедности, коју је одржала немачка партија Зелених уочи Лисабонског самита НАТО 19-20. новембра, на коме ће, како се очекује, бити усвојена нова стратешка концепција Алијансе. Разматрање овог документа нема карактер широке друштвено-политичке расправе, поред осталог и зато, што пројекат не подлеже обелодањивању јавности. И зато, иако неке одреднице будуће стратегије и фигурирају у медијима, предстојећи самит служи првенствено као информациони повод за разматрање у погледу перспектива Алијансе у целини.

Посебно интересовање у Немачкој влада за питања нуклеарне стратегије НАТО. О томе, колико Немци оштро реагују на све што је скопчано са нуклеарном безбедношћу, говоре и садашњи масовни протести против одлуке владе о продужењу рокова експлоатације атомских електрана (према анкетама, таквом одлуком није задовољан 61 проценат Немаца) и против складиштења високорадиоактивних отпадака. Почетком новембра, у вези са доласком воза са нуклеарним отпадом из Француске, на протестним митинзима учествовало је око 50 хиљада људи - протесте таквих димензија Немачка није видела одавно. Антивојни протести, многобројни и бучни, 90-их година, нису окупљали толики број учесника, што је у значајној мери условљено смањивањем нуклеарног арсенала САД у Европи. Званични подаци о резервама америчког нуклеарног оружја у Европи се не објављују, али по оценама експерата, у Немачкој, Белгији, Холандији, Италији и Турској, сада се налази између 150 и 200 јединица тактичког оружја са нуклеарним бојевим пуњењем.

После 2007. године, када су нуклеарне бојеве главе биле повучене из америчке базе у Рамштајну (по оценама, тамо се налазило 140 бомби), у Немачкој је остало једино место њихове дислокације – село Бјухел, у коме живи нешто више од хиљаду људи; школа, дечји вртић и авио-база са 20 бојевих пуњења у подземним шахтама. Мада је и то такође оцена, поредак цифара омогућава да се изведе закључак о томе, да *нуклеарно оружје САД на територији Немачке има пре политички, него војни значај, а при том је то елеменат политике НАТО, а не Немачке.*

Сада се у тој земљи не само становништво, него и све политичке снаге, залажу за повлачење нуклеарног оружја. Одговарајућа одредница унета је у програме свих политичких партија, које су данас заступљене у бундестагу: ХДС/ХСС и Либерално-демократске, а такође и опозиционих - Социјал-демократске, Зелених и Лево партије.

[\[1\]](#)

Само присуство нуклеарног оружја крши Устав Немачке, јер усвојени у земљи принцип „нуклеарног учешћа“ претпоставља, да немачки авиони „Торнадо“ могу да носе нуклеарне пројектиле – то јест, у случају рата, Немачка ће, у ствари, бити нуклеарна држава. По мишљењу Лево партије, принцип „нуклеарног учешћа“ приказује Бундесвер у ружном светлу. Депутат те партије Волфганг Герке се са трибине Бундестага обраћа питањем: *разумем да је за време хладног рата нуклеарно оружје било уперено против Совјетског Савеза, али се питам против кога је уперено сада?* Питање је реторичко, али је одговор, иако на граници апсурда, ипак уследио: „Ни против кога“ – изјавио је депутат из ХДС.

О томе, колико Немци оштро реагују на све што је скопчано са нуклеарном безбедношћу, говоре и садашњи масовни протести против одлуке владе о продужењу рокова експлоатације атомских електрана (према анкетама, таквом одлуком није задовољан 61 проценат Немаца) и против складиштења високорадиоактивних отпадака.

Став хришћанских демократа по питањима нуклеарног разоружања је, опет, унутрашње противуречан: с једне стране, они морају да рачунају са расположењем бирача, а са друге - они никада неће допустити себи да се удаље од принципа евроатлантизма. А Американци сматрају жељу Немачке да са њене територије повуку нуклеарно оружје, остајући при том под америчким кишобраном, испољавањем „неодговорности“. Зато канцелар Ангела Меркел, председница ХДС/ХСС каже, да док у свету постоји нуклеарно оружје, НАТО са њим треба да располаже. Лева партија оштро критикује овакву покорност, бранећи демократски принцип: Немци у свом парламенту сами треба да одлучују, хоће ли се у њиховој земљи налазити нуклеарно оружје, или неће. Међутим, према саопштењу недељника „Шпигл“, нова стратегија НАТО не претпоставља повлачење америчког нуклеарног оружја из база на територији Немачке.

Критика од стране Лево партије не дотиче само аспекте стратегије у вези са нуклеарним оружјем. У изјави те партије курс који предлаже нова стратегија НАТО означен је као курс у правцу наоружавања: Алијанса није спремна на разоружање ни у погледу

нуклеарног, ни конвенционалног наоружања; уместо тога, све земље-чланице блока сада су обавезне да набављају нове врсте наоружања. Левичари сматрају такође неприхватљивим тежње НАТО да се укључи у нове, невојне сфере делатности.

Ова последња околност изазива опрез код свих опозиционих партија, као и либерала, који су у владајућој коалицији. Нове сфере – то је супростављање кибернетичким нападима, заштита саобраћајница и путева енергоснабдевања. Питање о томе, хоће ли се опасности у наведеним областима третирати у духу члана 5 као напад на Алијансу у целини, или ће се за сваки посебни случај доносити посебна одлука, за сада остаје отворено. На недавним (4. октобра) дебатама у Бундестагу, посвећеним разматрању стратегије НАТО, једино су депутати ХДС/ХСС изјавили, да напад извршен путем хакерског насртаја на једну земљу може представљати опасност по читав блок (на пример, напад на атомску електрану). По мишљењу министра иностраних послова Немачке Гвида Вестервалеа, (он је лидер либералне партије), слични напади не могу се упоређивати са оружаном нападом, а зарад заштите од њих земље могу искористити компјутерске мреже.

Став хришћанских демократа по питањима нуклеарног разоружања је, опет, унутрашње противуречан: с једне стране, они морају да рачунају са расположењем бирача, а са друге - они никада неће допустити себи да се удаље од принципа евроатлантизма.

Погрешно би било сматрати да се приликом разматрања стратегије НАТО хришћанске демократе, тобоже, противе монолитном блоку других парламентарних партија. Међу тим партијама, а каткада и унутар њих, нема јединства. Нарочито је приметно отуђивање Зелених од Лево партије, на шта њени представници реагују веома болно. Немачки левичари позивају „бившу партију мира“, то јест, Зелене, да се сете својих принципа и да заједнички наступе у борби за ослобођење Европе од нуклеарног оружја, а такође за стварање јединственог система колективне безбедности у Европи уз учешће Русије.

Приметимо да су се на конференцији зелених чули гласови у корист ангажовања Русије у стварању система ПРО, али нико од говорника није поставио питање о распуштању НАТО – страх од слабљења „трансатлантских веза“ по инерцији још увек је присутан. Истовремено се *учава јачање супротне тенденције ка јачању европске компоненте НАТО као противтеже америчкој хегемонији.* Е гон Рамс, бивши командант Здружених снага НАТО у Брунсуму, изјавио је на конференцији, да би се при том услову бројност војске НАТО, дислоциране у Европи, могла смањити за два пута, до милион војника. А Фритоф Шмит, заменик фракције Зелених у Бундестагу, заложио се

за трансформисање НАТО у систем колективне безбедности, што је неопходни услов за пријем Русије у НАТО. Том ставу се успротивио присутни на конференцији генерални секретар НАТО, рекавши да руско руководство није заинтересовано да Русија уђе у НАТО. Међутим, за Шмита то не представља препреку. Сличну крајност у средини Зелених није одобрила ни госпођа канцелар, и њен суздржанији став изгледа реалистичнијим. Ангела Меркел верује да је рано говорити о интеграцији Русије и НАТО, и треба говорити о стратешком партнерству, које ће се оживотворавати кроз реализацију конкретних пројеката. Ту не треба заобићи ни мишљење војника. Поред осталог, државни секретар у министарству одбране Немачке, Кристијан Шмит, изјавио је ових дана, да ће систем противракетне одбране НАТО бити ефикасан једино у случају сарадње са Русијом.

Дискусија о будућности НАТО дала је ретку могућност да се суди о различитости погледа на проблеме одбрамбене стратегије НАТО међу немачким политичарима.

Дискусија о будућности НАТО дала је ретку могућност да се суди о различитости погледа на проблеме одбрамбене стратегије НАТО међу немачким политичарима. Својеврсни резултат те дискусије је и сам назив конференције Зелених: „Wohin mit NATO?“ - „Куда идемо са НАТО?“ У атмосфери тајности, којом је окружен пројекат нове стратегије НАТО, о садржини будуће стратегије војно-политичког блока, знају само изабрани, који немају право да обелодањују њену садржину. И немачка политичка класа руководи се познатог правила шаљиве песмице:

Куд иде краљ? Велика је тајна. А ми га увек у корак пратимо...

[1] По подацима редовних анкета, крајем октобра блок ХДС/ХСС имао је подршку 36% становништва, либерали – 3%, социјал-демократе – 30%, зелени – 21%, леви – 7%.